



Saknr. 17/2721-2

Saksbehandler:
Randi Sletnes Bjørlo

Svar på høring - Konseptutredning for Sivilforsvaret

Innstilling til vedtak:

Sivilforsvarets rolle innenfor samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig viktigere i tiden fremover. Sivilforsvaret bør derfor styrkes.

Vedlegg:

-

Hamar, 26.05.2017

Per-Gunnar Sveen
fylkesrådsleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksutredning

Svar på høring - Konseptutredning for Sivilforsvaret

Hjemmel/referanse for saken

Fylkesrådets vedtakskompetanse er hjemlet i FT-sak 12/16.

Innledning og bakgrunn

På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet iverksatte Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) en sivilforsvarsstudie som gir anbefalinger om hvilket Sivilforsvar og sivile beskyttelsestiltak Norge skal ha i fremtiden. Konseptutredningen er gjennomført som et prosjekt i DSB. Rapporten ble overrakt justis- og beredskapsministeren 14. juli 2016. Regjeringen har ikke tatt stilling til forslagene i rapporten.

Rapporten er nå sendt på høring med høringsfrist 9. juni 2017.

I e-post av 18. april 2017, oppfordrer distriktssjef i Hedmark sivilforsvarsdistrikt Kaare Kveset, fylkeskommunen til å gi et høringssvar, slik at regjeringen får et best mulig grunnlag for å fremme forslag overfor Stortinget når det gjelder organisering og utrustning av det fremtidige Sivilforsvaret.

Saksopplysninger – fakta

I oppdragsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) fra 2016, står det at som en følge av kontinuerlig endring i beredskapsutfordringer, endres Sivilforsvarets samfunnsoppdrag. Endringer som skyldes ekstremvær, og endringer i den utenrikspolitiske situasjonen med blant annet økt migrasjon, er situasjoner som bidrar til flere oppgaver for Sivilforsvaret. Departementet ba på denne bakgrunn DSB om å utarbeide en Sivilforsvarsstudie.

DSB har gjennomført en konseptutredning, og det er denne med tilhørende vurderinger, som nå er sendt på høring.

Kort om sivilforsvaret

Mandatet og hovedbegrunnelsen for opprettelse av Sivilforsvaret ligger i folkerettens bestemmelse om at sivilbefolkningen har krav på beskyttelse i krig, i samsvar med Genèvekonvensjonenes 12 føringer. Sivilforsvaret er en statlig etat, etablert for å ivareta en del av oppgavene som konvensjonen definerer som sivilforsvar. Begrepet «sivilforsvar» inkluderer sentrale myndigheters arbeid med å planlegge og organisere sivilforsvarstiltak, herunder deler av kommunenes sivilforsvarsplikter regulert i sivilbeskyttelsesloven, samt blant andre brann og eksplosjonsvernloven. Sivilforsvaret er underlagt DSB, som igjen er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet.

Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret, er styrende for Sivilforsvarets samfunnsrolle. Loven har som formål å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur ved bruk av ikke-militær makt når riket er i krig, når krig truer, når rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved uønskede hendelser i fredstid.

Bakgrunnen for loven er, at tradisjonelle internasjonale konflikter med bruk av militærmakt mellom stater, ikke lenger er like fremtredende. Både natur- og menneskeskapt katastrofer, herunder flom, store ulykker og pandemier utgjør i dag betydelige utfordringer når det gjelder beskyttelse av liv, helse, miljø og materielle verdier. Samtidig utgjør nasjonale og etniske konflikter, organisert kriminalitet og terrorisme en større trussel enn krig, og den sosiale, økonomiske og økologiske utvikling spiller en stadig større rolle for samfunnssikkerheten i de enkelte land.

Sivilforsvarets samfunnsoppdrag kan deles inn i følgende tre hovedområder:

-**Forsterke:** Forsterke: Bistå redningstjenesten, nød- og beredskapsetatene og andre myndigheter med personell og materiell i forbindelse med skadeforebyggende og skade begrensende tiltak, lede redningsinnsats på skadestedet og ha ordensmyndighet når nødetater tillagt slik myndighet ikke er tilstede.

-**Beskytte:** Bemanne offentlige tilfluktsrom, evakuere et geografisk område og utføre befolkningsvarsling ved krise eller væpnet konflikt.

-**Samvirke:** Sivilforsvaret har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering for å oppnå best mulig utnyttelse av ressurser på tvers av sektorer og ansvarsområder.

-**Internasjonal bistand:** Støtte andre hjelpeorganisasjoner gjennom Norwegian Support Team (NST), som etablerer og drifter teltleirer, og Norwegian UNDAC Support (NUS) som bistår med IKT-støtte ved humanitære katastrofer.

Sivilforsvarets operative struktur i fredstid er satt opp med 8 000 tjenestepliktige, og er organisert i fem avdelingstyper som primært er lokalt forankret. Sivilforsvaret er videre planlagt med en krigsreserve på ytterligere 8 000 tjenestepliktige, som ikke er realisert i dag.

Tjeneste i Sivilforsvaret kan pålegges alle menn og kvinner mellom 18 og 55 år som oppholder seg i Norge. Årlig gjennomfører omkring 600 tjenestepliktige Sivilforsvarets grunnopplæring. Etter endt opplæring overføres den tjenestepliktige til lokal avdeling, og deltar i innsatser og øvelser der. I tillegg gjennomføres befalsopplæring for ca. 150 personer årlig.

Norge er inndelt i 20 sivilforsvarsdistrikter med en distriktssjef som leder av hvert distrikt.

Hedmark sivilforsvarsdistrikt dekker de 22 kommunene i Hedmark fylke, og har 400 tjenestepliktige i operative avdelinger. Sivilforsvarsavdelingene er utplassert i kommunene Alvdal, Elverum Engerdal, Grue, Hamar, Kongsvinger, Ringsaker, Stor-Elvdal og Trysil. I tillegg er det en mobil renseenhet (MRE) som er lokalisert på Hamar.

Konseptutredning for Sivilforsvaret

Mandatet

Prosjektgruppen nedsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) fikk følgende mandat:

- Sikre et Sivilforsvar med den innretning, kompetanse, volum og organisering som kreves for å møte fremtidens behov og utfordringer (20-års perspektiv).
- Beskrive målbildet gjennom aktiv samhandling med de viktigste interessentene og involvering av relevante deler av egen organisasjon.
- Det skal legges fram minimum tre alternative konsepter for hvordan Sivilforsvaret kan innrettes, organiseres og utrustes for å møte fremtidens behov.
- Skal dekke nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, samt hvilke roller Sivilforsvaret bør ha innenfor internasjonal beredskap.
- Det skal utredes hvordan Sivilforsvaret bør organiseres operativt og administrativt, samt hvilke muligheter som finnes for sentralisering og/eller regionalisering.
- De ulike konseptene skal være gjenstand for en samfunnsøkonomisk analyse og det skal gis en anbefaling i forhold til hvilket konsept som totalt sett er best egnet til å dekke samfunnets behov for et sivilforsvar.

Fremtidens behov og utviklingstrekk

I utredningen trekkes følgende områder opp som særlig relevante utfordringer:

Klimaendringer som vil resultere i hyppigere behov for Sivilforsvarets ressurser

Økt migrasjon: Presset til å håndtere befolkningstilstrømming vil sannsynligvis øke.

Økende sosial uro: Sosial uro kan resultere i store demonstrasjoner og samling av store menneskemengder. Konfrontasjoner vil lett kunne oppstå. Her vil behovet for en myk og uniformert etat være til stede.

Pandemi: I et nasjonalt risikobilde (NRB) er en større og lands omfattende pandemi et av de mer sannsynlige scenarioene. Dette vil medføre et stort behov for forsterkningsressurser.

Demografiske endringer: Befolkningen eldes og graden av urbanisering øker. Dette utfordrer lokal samfunnenes evne til å bistå befolkningen ved større hendelser i distriktene.

Økt fare for terror

Økt sikkerhetspolitisk spenningsnivå

Økt fare for CBRN-hendelser (kjemiske stoffer, andre farlige stoffer med høyt farepotensiale). Kan være naturskapt hendelser, terroraksjoner.

Digitalisering. Fører til sårbarhet når digitale tjenester ikke er tilgjengelige.

Konseptene

Basert på utredningens behovsanalyse, har DBS utredet fire konsepter for et fremtidig Sivilforsvar:

0 – Nullalternativet

Opprettholde dagens løsning, med dagens rammer.

1 – Nødvendig styrking

Opprettholde dagens løsning, men tette gapene i dagens oppgaveportefølje innenfor øving, godtgjøring av de tjenestepliktige, og materielletslepp.

2 – Tilpasset fremtidens samfunnsbehov

Utvikle dagens sivilforsvar gjennom en vesentlig endret utdanningsmodell og etablering av en stående beredskap med kasernerte mannskaper, basert på Forsvarets modell med førstegangstjeneste (6 måneder). Etablere denne ordningen som en styrkebrønn for annen tjeneste og tilpasse øving og tjenestetid til modellen.

3 – Spisset

Bygge videre på dagens sivilforsvar, men overføre ansvaret for spesialistkapasiteter som radiac-måletjenesten (Sivilforsvaret inngår i landets atomberedskap og utfører rutinemessige målinger), og de mobile rensenheterne til andre offentlige aktører (mobile rensenheter skal bidra med rens av forurenset personell ved CBRN- hendelser, der primær etatene ikke har tilstrekkelig kapasitet til å utføre rens før de fraktes til sykehus).

Konsulentbyrået PwC har gjennomført samfunns økonomisk analyse av de ovennevnte konseptene.

Prosjektgruppens anbefaling

Prosjektgruppen konkluderer med at alternativ 2, *Tilpasset fremtidens samfunnsbehov*, er det beste alternativet ut fra en helhetlig vurdering basert på beredskapsfaglige vektinger, interessentenes behovsinnmelding, samt at dette alternativet utløser flest positive ikke-prissatte virkninger i den samfunnsøkonomiske analysen. Prosjektgruppen mener disse virkningene veier tyngre enn de økte merkostnadene sammenlignet med alternativ 1, *Nødvendig styrking* og 3, *Spisset*. Anbefalingen i den samfunnsøkonomiske analysen er sammenfallende med prosjektgruppens faglige anbefaling om å velge alternativ 2. Dette alternativet fremheves som best når det gjelder å ivareta samfunnets fremtidige behov for et godt og tidsriktig sivil forsvar i fremtidens risikobilde.

Vurderinger

Det er fylkesrådets vurdering at Sivilforsvaret har flere viktige roller i det norske samfunnet. Sivilforsvarets rolle når det gjelder beredskap, og innsats knyttet til væpnet konflikt og mulige terrorhandlinger, er av stor betydning. Fylkesrådet er videre opptatt av Sivilforsvarets rolle når det gjelder beredskap knyttet til kriser som følge av naturkatastrofer, pandemi og økt migrasjon. Den nasjonale og internasjonale utviklingen på disse områdene, stiller store krav til samfunnet, og disse vil ikke kunne løses uten nasjonale planer og beredskap.

For Hedmark sin del, er det viktig med et sterkt Sivilforsvar som kan samarbeide med politi og den militærfaglige kompetansen som er opparbeidet i Innlandet. Her vil Fylkesrådet peke spesielt på videreutviklingen av cyberforsvar på Jørstadmoen.

Hedmark er et geografisk stor fylke med til dels spredtbygd bebyggelse, og det er derfor viktig å sikre at Sivilforsvaret ivaretar distriktene i sin fremtidige organisering. I distriktene ser en at andelen eldre i befolkningen øker forholdsvis raskt, og det er derfor viktig å sikre tilstrekkelig bistand ved for eksempel flom, skogbrann og naturkatastrofer.

Konklusjon

Det er fylkesrådets vurdering at Sivilforsvarets rolle innenfor samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig viktigere i tiden fremover. Sivilforsvaret bør derfor styrkes.

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkesrådet
Møtedato: 07.06.2017
Sak: 113/17

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 17/2721
Tittel: Saksprotokoll - Svar på høring - Konseptutredning for Sivilforsvaret

Behandling:
Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Sivilforsvarets rolle innenfor samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig viktigere i tiden fremover. Sivilforsvaret bør derfor styrkes.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.